

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חדתא

חדתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מעשה אבות סימן לבנים גם באהבת השם יתברך

הפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך' ולעבוד את השם יתברך באהבה יתירה, כי גם האהבה שחיבב את בנו כבר יוכל גם כן להקדישה לקדושת שמו יתברך. והנה גם במסכת זו של אהבת השם קיים הכלל 'מעשה אבות סימן לבנים' (ראה תנחומא לך לך ט), ואנו נקראים בזה לאמץ את דרכי האבות הקדושים וללמוד את מידותיהם התרומיות. רבות ניתן ללמוד בענין זה מפגישת יעקב ויוסף, כמו שהביא השפתי צדיק (ויגש לא) ששמע מזקיניו החידושי הר"מ ע"ה ששיבח את דברי המהר"ל הנ"ל, אמנם הרבי מקאצק זלה"ה התבטא על כך שהוא דבר קטן למעלת קדושת האבות.

וליישב דברי זקיניו ז"ל כתב השפתי צדיק שנראה כוונתו שיעקב אבינו הכין דרך עבודה זו עבור כל כלל ישראל, שבכל עת שיתעורר בליבם איזה אהבה וחיבה שיוכלו להטותה להשם יתברך, ולכך מובא ברש"י כוונה זו שנעשה מזה פירוש הפשוט ואז יוכל כל איש ישראל לבוא למדרגה זו, וכן היה רוב עבודת האבות הקדושים להכין דרכי עבודה לכלל ישראל [ולכך נקראו אבות, כמו שביאר השפת אמת (וירא תרמ"ה ד"ה בפרשת) בטוב טעם: שכל עבודת בני ישראל וכו' הכל בכח מעשיהן של האבות, דכתיב 'למען אשר יצוה בניו וביתו' וגו', ולא מצינו שהיה מצוה בעת פטירתו איזה צוואה, אך הפירוש שבכל מעשה האבות נשתתפו עם כל הדורות העתידין לעמוד מהם, ולכן נקראו אבות שלא היה שום עובדא לעצמותם רק בשם כל ישראל, כמו שאנו עושין בשם כל ישראל, ומצד זה נוכל אנחנו להתקשר במעשה אבות מפני שהם כללו אותנו במעשיהם, וצוותא הוא לשון התקשרות, 'אשר יצוה' וגו' בכל מעשה שעושה כנ"ל, שוב מצאתי כדברים האלה בספר קדושת לוי, אכן האבות הקדושים עצמם אין לשער גודל דביקותם ומסירות נפשם תמיד להשם יתברך עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם.

ולכן היה ראוי ליעקב לקרוא קריאת שמע כאשר בא אליו יוסף וראה אותו מלך אחר הצער הגדול שהיה לו בעבורו.

דיבורים נשגבים אלו של המהר"ל עשויים להתפרש בכמה פנים, ולאחר שהביאם השפת אמת (ויגש תרל"ז ד"ה נודע) פירש הענין כפשוטו, כי היה ירא לנפשו שעל ידי זה האהבה שנתמלא לבו ליוסף בנו ישכח ממנו אהבת הבורא יתברך, לכן לפני ששמח והתענג מראיית יוסף שכל כך ציפה וחיכה לראותו, מקודם התדבק בהקדוש ברוך הוא ועל ידי זה נשכח ממנו האהבה הגשמית.

וכענין זה מסופר על החפץ חיים ע"ה שאמר בעת הסתלקות בנו חביבו הצדיק ז"ל כי כעת יוכל לקיים ביתר שלימות את

ויאסר יוסף מרפכתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צנאריו ויבך על צנאריו עוד (מו, כט). וברש"י אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו - שהיה קורא את שמע.

מובא בספר גור אריה למהר"ל (מו כט) מדוע נתייחד הזמן לקריאת שמע שהיה קורא, לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, נתמלא לבו אהבת ויראת השם בהכרה מלאה איך מידותיו הם טובות ושלימות ומשלם שכר טוב ליראיו, והיא מידת החסידים אשר יקרה להם טוב מיד הם מתדבקים אל הקדוש ברוך הוא על הטובות והאמת שעשה עמם, והנה זהו קריאת שמע בקבלת עול ויחוד מלכות שמים ואהבתו,

מילתא דפליאה

השתיקה כעין קמיע המציל את אדם מן היסורים

בניו ובני בניו אתו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה (מו ו).

לפעמים נדרש מהאדם לשתוק כדי שעל ידי זה תבוא ישועתו, ובמה דברים אמרים, כשחלילה וחס מתרגש על האדם יסורים מן השמים שאז העצה הטובה היא לשתוק ולא להתרעם על מידותיו של הקב"ה ולקבלם באהבה, כמו שאמרו (ברכות סב) קבלה דיסורי שתיקוּתא ומבעי רחמי [ופירש בערוך (ערך קבל) שהשתיקה ובקשת הרחמים היא כעין קמיע המציל את אדם מן היסורים]. וכאשר מקבל את היסורים באהבה זוכה שירחמו עליו מן השמים ויטיבו אחריתו, כמו שכתב האור החיים הקדוש (בראשית מו ז), בשעה שירדו אבותינו למצרים היו מהם שקבלו עליהם את הגזירה באהבה, ובהם לא שלט השעבוד ובזכותם נצלו גם כל בני דורם, ורק לאחר שנפטרו אותם שקבלו יסורים באהבה אז התחיל קושי השעבוד, אבל אותם שירדו למצרים בעל כרחם לא עמדה זכותם להצילם מן השעבוד, ולכן מצינו שיוכבד בת לוי ושרח בת אשר לא הגינה זכותם על ישראל מן השעבוד, וטעם הדבר כי לא ירדו למצרים אלא בעל כרחם. ובזה יובן לשון הכתוב (שם) 'בניו ובני בניו אתו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה', כי הבנים ירדו 'אתו' מרצונם, ואילו הבנות, וכן 'זרעו' שהם בני הבנות, לא ירדו מרצונם, והיו מסתפקים בדעתם האם לרדת ולהתענות בשעבוד מצרים ולפרוע שטר חוב הגלות, ורק יעקב הוא שהביאם אתו למצרים.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אהבת ה' הבוערת בלב הצדיקים כרשפי אש

ובשל כך כשהרגיש מתיקות גדולה בעת שאמר קדושת 'כתר' בשבת קודש היה ירא שלא תהיה לו כלות הנפש מגודל מתיקות אור הנערב, ולקח שעון בידו והביט עליו כדי שעל ידי זה יוכל להחזיק את הנפש בתוך הגוף. באחד הימים, תוך כדי עבודתו הקדושה בדביקות בחי העולמים, התעלף הרבי ר' אלימלך וכל הפעולות שעשו להעירו לא הועילו מאומה. נבוכים ואובדי עצות קמו החסידים ונסעו להרה"ק ר' אברהם משה מפשעווארסק ע"ה לשאול את פיו כדת מה לעשות, ויעץ להם שיביאו בן אדם מגושם חוטה ומחלל שבת ויבקשו ממנו לגעת בידו הקדושה של הרבי. כששבו מנסיעתם עשו כעצתו, ויהי, אך נגע המחלל שבת בידו של הרבי ומיד נתעורר מדביקותו העילאית.

אין הצדיקים נמנעים מלהתקרב לאור העליון אף בידיעה שיגיעו עד כלות הנפש

סיפורים אלו הם מקצת דמקצת משבחים של קדושי עליון צדיקי הדורות אשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדביקות עצומה וקירבת אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג), וכך גילה האור החיים הקדוש (ריש פרשת אחרי) טפח ממדרגותיהם הקדושים והנשגבים בפירושו על מיתת נדב ואביהוא, ורבות התייגעו גדולי הדורות והמקובלים לבאר דבריו הטמירים והנעלמים בפירושו שם, ותוכן דבריו שמתו נדב ואביהוא בזה שנתקרו לפני אור עליון בחיבת הקודש, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, ורמז הכתוב בתיבת 'וימותו' הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מלהתקרב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשית מהם.

יוסף שמר על אביו שלא יסתלק לעולמו מרוב דביקות

בדרך זו ניתן להבין מדוע יוסף לא קרא קריאת שמע, שכן אם בצדיקי הדורות נאמר כך, על אחת כמה וכמה יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בוודאי היה בבחינה זו, ולכן הוצרך יוסף להשיגיה על אביו בשעה שהוא קרא את שמע שלא תצא נפשו מרוב דביקות, ועל כן נפל על צוארו כדי להחזיקו בעולם הזה, ויתכן להוסיף שגם זה בכלל דברי הנחלת יעקב שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו לשמור ולהשיגיה עליו.

פטירת המגיד מזלאטשוב בעת רעוא דרעוין מתוך דביקות עד כלות הנפש
ועל פטירת המגיד מזלאטשוב זלה"ה מסופר, כי לערך שנתיים קודם פטירתו הוצרכו לשמור עליו שלא תצא נשמתו מרוב דביקות בבוראו, וביחוד בשבת קודש בעת רעוא דרעוין, ואירע מעשה בכ"ה באלול שנת תקמ"א בעת רעוא דרעוין בשבת קודש פרשת נצבים-וילך, היה כל כולו אחוז שרעפים ודבוק בבורא עולם עד כלות הנפש מרוב חיבה ותשוקה לבורא ברוך הוא, ובאמצע אמירת מאמר 'תא חזי' מזוהר הקדוש (יתרו פח) הנדפס בסידורים, בשעה שאמר 'ובהאי רצון אסתלק משה נביא מהימנא קדישא מעלמא' הגיע להתפשטות הגשמיות, וכשראתה זאת בתו הצדקת הזעיקה את אחיה הצדיק ר' יצחק, אך כשהגיע איחר את המועד וכבר נסתלק לבית עולמו.

עבודת התפילה של היהודי הקדוש מפרשיסחא במסירות נפש ממש

בדומה לזה מובא בספרים הקדושים על היהודי הקדוש מפרשיסחא זלה"ה שהסתלקותו היתה באמצע עבודתו בתפילה, וכידוע דרכו שהיו כל עניני תפילותיו במסירות נפש, ובאמת בסוף הלך לעולמו מתוך מסירות נפש בתפילתו. וכך העיד על נשמתו שהיא מאותם הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם, וממילא מוכרח להיות פטירתו על ידי דביקות, ובכל תפילה שצמאה נפשו להשם יתברך ומתדבק בו יתברך, אז השם יתברך חונן אותו ומשיב לו נפשו שיוסיף בעבודה על ידו, ואחר התפילה נחלש מאד ומוכרח לטעום תיכף אכילה או שתיה, וגם שלא להניחו לבדו בבית. ובימי האחרונים נזהרו לשמור מאד ועמדו לידו תמיד מוכנים באיזה טעימה ליתן לו תיכף ומיד אחר סיימו התפילה, אמנם בפעם האחרונה נתעכב הדבר ותיכף נפל על הארץ, ומתוך דיבורים קדושים בדביקות עצומה שנמשכה ל"ו שעות נפרד מהאי עלמא ונסתלק לעולם העליון.

תשוקתו הגדולה של הנועם אלימלך להיפרד מעולם הזה ולהתקרב למקור הקדושה

גם עבודתו בקודש של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליעזנסק זלה"ה כרוכה היתה תדיר במסירות נפש, כשכל רצונו ותשוקתו להיפרד מעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב,

וַיֵּאסֶר יוֹסֵף מְרֻכְבָּתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרָיו וַיִּבְךְּ עַל צְוָאָרָיו עוֹד (מו כט). רש"י כתב לפרש 'עוד' מלשון רבוי, שהרבה יוסף והוסיף בבכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו הטעם שהיה קורא את שמע.

ונתקשו המפרשים דממה נפשך אם לא היה אז זמן קריאת שמע מדוע קרא יעקב אבינו, ואם כן היה אז הזמן לקרוא את שמע מדוע יוסף הצדיק לא קרא. ותירץ הנחלת יעקב (הובא בשפתי חכמים) שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו, ועל כן היה פטור מקריאת שמע כדין העוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה נו. שו"ע או"ח סי' לח סי"ח).

הצדיקים הדבקים בקב"ה צריכים שמירה שלא תצא נפשם מגודל הדביקות

ונראה לתרץ באופן אחר, על פי הידוע ומבואר בספרים הקדושים מעלת ודרגת הצדיקים, אשר בעבודתם את השם יתברך בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים זוכים להתפשטות הגשמיות, עד היותם קרובים להיטל ממציאיות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, וכדי להציל את נפשם חייבים הם להתעסק בדבר גשמי או שיעמדו עליהם אנשי ביתם לשמור עליהם בשמירה יתירה ולעוררם לבל יסתלקו מן העולם הזה בשעת דביקותם.

פטירת הרמ"ע מפאנו ע"ה בשעת קריאת שמע

וכך נודע על הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה (בעל עשרה מאמרות) שהוצרך לשמירה שלא תיפרד נפשו מגופו מרוב דביקות להתפשטות הגשמיות בעת שהיה קורא קריאת שמע, ולכן בכל יום ויום קודם כניסתו לחדר המיוחד שהיה מתבודד בו ומקשר נשמתו בחי העולמים מאהבתו ודביקותו בו יתברך, היה נוהג לקבוע זמן למשמשו שיבוא ויעוררו עד שיפסיקנו מדביקותו. פעם אחת נפלה דליקה בעיר, ומחמת הבהלה שכח המשמש ולא בא בזמן שקבע לו רבו, ולאחר זמן מועט כשנזכר על כך מיד בא ונכנס לחדרו, אולם מצאו שכבר נצרר בצרור החיים ויצאה נשמתו הקדושה באחד על ידי מיתת נשיקה.

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

עבודת ה' לא תלויה אף פעם באחרים

בקודש, שכשנכנס הכהן גדול לקודש הקדשים, וכן כל אדם בבואו לעבוד את עבודת הקודש, יסיר מלבו מחשבת 'כל אדם', ולא יהיה רצונו שיראו בני אדם עבודתו ולא שיכבדו אותו על כך.

על פי אלו הדברים פירוש משנתנו הוא, 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', 'השתדל להיות איש' תמיד בעבודת בוראך כמו 'במקום שאין אנשים', היינו שישתדל להרגיש עצמו תמיד כמו במקום שאין אנשים, ולא יצפה לשום כבוד משום אדם.

יעקב אבינו השלים עצמו ביחוד עבודתו לשמים

הוא הדבר שמורה לנו תורתנו הקדושה באמרה (בראשית לב כה) 'ויתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו', וביאר **ברביד הזהב** (פר' וישלח ד"ה ויתר), שיעקב אבינו הגיע למדרגה זו שיהיה דומה בעיניו כאילו הוא איש יחידי בעולם, ולא היה בדעתו שום פניה זרה שתהיה עבודתו למצוא חן וכבוד בעיני בני אדם. ומחמת כן התקנא בו שרו של עשו וביקש להורידו ממדרגתו זו, ולכך 'ויאבק איש עמו', שנאבק להכניס בו מחשבה שיש עוד 'איש עמו', שלא תהיה עבודתו מיוחדת לשם ה'. אך בחסדי ה' 'וירא כי לא יכול לו', שלא הצליח להחלישו במאומה, כי בכל עת היה מדמה לעצמו בתוקף וחוזק שהוא ורק הוא שנמצא לבדו מול בוחן לבות, וממילא כל כוונתו הייתה אך ורק לשם שמים.

יוסף הצדיק טיהר עצמו מכל מיני פניות

זהו גם הפירוש בדברי יוסף הצדיק קודם שהתגלה לאחיו (בראשית מה א) 'הוציאו כל איש מעלי', שהיה מתיירא שמא תתערב בליבו מחשבת גאוה שאינו גומל רעה לאחיו על כל אשר הרעו עמו, ואדרבה הוא מקרב אותם ומסייע בידם. לפיכך הכין עצמו בהכנה רבה להיות דומה בעיניו כאילו אין עוד שום איש עמו, שתהיה מחשבתו טהורה מכל פניה בלתי לה' לבדו, ואכן מעיד עליו הכתוב (שם) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו', שלא היתה במחשבתו שום פניה לקבל כבוד מבני אדם.

זה בזה. כי בהיות האדם בין אנשים הוא נזהר שיהיו מעשיו מתוקנים, אבל בהיותו בינו לבין עצמו ביחידות הוא עלול יותר להיכשל, ועל כן הזהירה אותנו התורה 'הצנע לכת עם אלוך', שגם בהיותך בצינעה כשאין אדם המבחין במעשיך תתן אל ליבך שאתה נמצא 'עם אלוך', כלומר, גם כשהינך במצב של 'הצנע' ביחידות, עליך לקיים 'תמים תהיה עם ה' אלהיך', וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קאב) 'אתהלך בתם לבבי בקרב ביתי', שאפילו בזמן שאני לבד בביתי אתנהג בתמימות לב עם הקדוש ברוך הוא.

ונרמזו הדברים בדברי משנתנו 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', היינו גם כשאין מצוי בין אנשים השתדל להיות איש ולנהוג כפי שנדרש ממך, וכדברי המדרש שמואל ששמע מזקן אחד. וכן נרמז הדבר במה שאמרו להלן במשנה י"ג 'ואל תהי רשע בפני עצמך', גם כשאתה לבד בפני עצמך ואין מי שרואה אותך, היה זהיר במעשיך ולא תעשה מעשי רשע, כי מלוא כל הארץ כבוד.

כשעובד את ה' יחשוב כאילו ואין איש הרואהו

הלימוד השני הוא על פי מה שביאר הרה"ק רבי נחמן מהורדנקה ע"ה בפסוק (שמות לד א) 'ואיש לא יעלה עמך בכל החר', כשאדם רוצה לעבוד ה' באמת ובתמימות, צריך הוא לחשוב ולדמות בעצמו כאילו הוא בעצמו יחידי בעולם, ולא תהיה לו שום פניה וכונה לכבוד משום אדם בעולם, ובזה תהיה עבודתו שלמה ורצויה לה', וזה דבר הכתוב 'ואיש לא יעלה עמך' שכאשר הינך מתעלה בעבודת קונך אמוד בדעתך שאין איש שנמצא איתך ורואה מעשיך מלבד ה' יתברך היודע מצפוני ליבך ויושר לבבך. ועל פי זה פירש **בדגל מחנה אפרים** (פר' מטות ד"ה החלצו) את הפסוק (ויקרא טז יז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר

הוציאו כל איש מעלי וגו' (מה, א).

אמרו חז"ל (אבות פ"ב, מ"ה) **במקום שאין אנשים השתדל להיות איש**. בספרי החסידות ביארו בזה שני דרכים, ושניהם מוליכים להבנה כי אל לו לאדם לעבוד את ה' רק כשהוא בין אנשים, וחלילה כשאין אנשים יעבוד את ה' בצורה אחרת, ודרגה נוספת היא כאשר הוא נמצא בין אנשים ועל העובד ה' מוטל שיעשה מעשיו בהרגשה כאילו ואין איש עמו וכל מעשיו הם רק לשם שמים, ובכך תהיה עבודתו שלימה, ושניהם רמוזים בדברי התנא במשנתנו.

הדרך האחת יסודית ביראת ה' ויראת חטא ואין עניינה חסידות כלל. והיא מה שאומרים 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי', והכונה שגם כשנמצא לבדו יירא מה' יתברך הרואהו כמו שנאמר (ירמיה כג כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'". על כך משלו המושלים לאדם שנכנס לקטוף פירות משדה של אחר ללא רשותו, והעמיד את בנו לשמור בפתח השדה כדי להזהיר אותו אם יבואו בני אדם. באמצע הקטוף צעק הבן לאביו שרואים את מעשיו, וכשיצא האב מהשדה הביט סביב ולא ראה שום אדם שרואה את מעשיו. אמר לו בנו, מן השמים מסתכלים ורואים את כל מעשיך.

ואלו דברי משנתנו 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', כפי שכתב **במדרש שמואל**: ושמעתי מחכם זקן שאמר, 'ובמקום שאין אנשים' כלומר שאין שם שום איש רק אתה בחדרי חדרים ואין רואך ויודעך, ולכן לא תאמר אחטא כי מי רואני ומי יודעני, רק אפילו 'במקום שאין אנשים' ואין איש אתך בבית שם צריך ש'תשתדל להיות איש' צדיק ישר ונאמן.

'תמים תהיה' גם כשאתה 'הצנע לכת'

מה טוב להביא בעניין זה מה שפירש הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ע"ה, דהנה בשתי מצוות נאמר 'עם ה' אלהיך' - 'תמים תהיה עם ה' אלהיך' (דברים יח ג), 'הצנע לכת עם אלהיך' (מכה ו ח), וביאר, שבא ללמד שפסוקים אלו קשורים הם

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

